СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 26. | Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 1. лютого, 1924. | VOL. XXXII. | No. 26. | Jersey City, N. J., Friday, February 1, 1924. | THREE CENTS

СЕНАТ ПРОТИ ЗЛАГОДЖЕННЯ РЕЗОЛЮЦІЇ ПРОТИ НАФТОВИХ НАДУЖИТЬ

ВАШІНГТОН, 30. січня. — Сенат відкинув нині всі поправки, які мали на меті злагодити резолюцію сенатора Волша, котра домагається як найострійшого слідства в справі надужить в наймі федеральних нафтових теренів та признання всіх наймів сих теренів безправними.

Проти поправок, котрі звичайно ставили прихильники уряду, станули збитою лавою демократи та поступові републиканці.

ХОЧУТЬ РОЗСЛІДИТИ З УРЯДУ НЕДУГУ ФОЛА

ВАШІНГТОН, 30. січня. — Сенатовий комітет, що слідить за нафтовими надужиттями, постановив вислати трох лікарів до бувшого секретаря (міністра) нутрішних справ Фола, котрий колись мав брати хабарі за випускання федеральних нафтових теренів в аренду, а котрий каже, що він тепер хорий та не може приїхати на слідство сенату.

ПРОТИ ПЛЯНУ КУЛИДЖА

ВАШІНГТОН, 30. січня. — Серед сенату піднесено думку, щоби президентови Куліджови не дати свобідної руки в справі ведення слідства проти нафтових обманьств. В сенаті внесено резолюцію, щоби президент предложив сенатови до потвердження всі іменовання в справі нафтових надужить.

НОВІ ПРОЄКТИ ПОДАТКОВИХ ПОЛЕКШ

ВАШІНГТОН, 30. січня. — Републиканці з приходового комітету палати послів згодилися на пропозицію демократа Гріна, щоби завести такий податковий закон, щоби вже тепер дозваляв би податковцям при сплаті податку за рік 1923. обтягати собі одну четвертину податку.

БУРЛИВЕ ЗАСІДАННЄ МАЙНЕРСЬКОЇ ЮНІЇ

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 30. січня. — При перечислюванню голосів у справі статута юнії, а саме чи президент має й на будуче мати право встановляти окружних організаторів, як се було досі, чи може мається вибирати організаторів на конвенції, як се пропонували противники теперішнього уряду, показала більшість голосів за дотеперішною політикою та за теперішнім урядом.

Ворожі урядови делегати, котрі складаються з обєднаних прихильників Ку-Клакс-Клена та большевиків, розчаровані своїм неповодженнєм та розярені тим, що при вчорашнім голосованню вони мали більшість, счинили бучу та через годину не давали секретареви зборів прочитати висліду поіменного голосовання. Деколи приходило навіть до бійки.

ВАЖНА ПОЧТОВА ЗМІНА

ВАШІНГТОН, 30. січня. — Генеральний почтовий уряд повідомляє, що від найблизчої пятниці газети будуть трактовані впочтові пересилці яко посилки першої кляси, себто на рівні з листами.

ІНДІЯНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

СИРАКЮЗ, Ню Йорк, 30. січня. — Нині скінчилася тут тайна 10-дневна конференція Індіян зі „шести індійських народів". Конференція постановила, що старий союз шести індійських народів існує ще далі і тому американський уряд не має права переговорювати з ні одним народом осібно, але зі всіма разом.

ЗА МИРОВОЮ НАДГОРОДОЮ ДЛЯ ДЕБСА

ВАШІНГТОН, 30. січня. — Конгресмен Віктор Бергер, одинокий соціаліст в американськім конгресі, виступив публично за тим, щоби соціялістичному провідникови Юджинови Дебсови надати мирову надгороду Нобля, бо він за свою мирову агітацію відбув довгу вязницю.

ПОВСТАННЯ НА ФИЛИПИНАХ

МАНІЛЯ, 30. січня. — Донесення з глубини островів указують, що повстання тубильців справді грізне та що воно не зменчається. Повстанські відділи мають по пів тисячі людий, а на самім головнім острові є таких відділів два.

АМЕРИКА ЗНОВА ПОСИЛАЄ ВОЄННІ КОРАБЛІ ДО МЕКСИКА

ВАШІНГТОН, 30. січня. — Департамент стейту знова приказав воєнним кораблям, котрі лишцо відкликав з мексиканських вод, завертати з дороги та їхати назад до Мексика для охорони американських інтересів (маєтку та горожан).

МЕКСИКАНСЬКІ ФЕДЕРАЛЬНІ ВІЙСКА ДОНОСЯТЬ ПОБІДИ

МЕКСИКО, 30. січня. — Федеральний уряд доносить, що його війська заняли місто Орисабу, положене всего 60 миль від Вера Крус, головного осідку мексиканських повстанців, та що вони женуть повстанців перед собою в напрямі до Вера Крус.

ЮНІЇ ВІДКИДАЮТЬ ЗАПРОШЕННЯ МЕКСИКАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ

ВАШІНГТОН, 30. січня. — Головний уряд Американської Федерації Праці повідомив мексиканський уряд Обрегона, що американські юнійні урядники відкинули ріжні запрошення від провідників мексиканських повстанців, щоби поїхати до Вера Крус. Юнійні урядники заявляють рішучо, що вони не хочуть мати ніяких зносин з Гуверистами.

ЛЕТ ДОВКОЛА СВІТА

ВАШІНГТОН, 30. січня. — Федеральний уряд армії повідомляє, що після його рішення лет військових летунів довкола світа почнеться дня 15. марта з каліфорнійського міста Лос Анджелеса.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА

ФРЕНКЛИН, Па. 30. січня — Поспішний поїзд Пенсильванійської зелізниці вискочив на скруті недалеко від двірця зі шін. Два вози зі сидженнями та один спальний віз перевернулися, при чому втратило життя трох зелізничих робітників, а 7 пасажирів віднесло легкі ушкодження тіла.

ГУВЕР МІНІСТРОМ НУТРІШНИХ СПРАВ?

ВАШІНГТОН, 30. січня. — Тут стали кружляти вістки, що президент Кулидж задумує перенести Гувера з міністерства торговлі до міністерства нутрішних справ.

ВИНУЄ ПРЕЗИДЕНТА ГАРДИНГА ЗА НАФТОВІ НАУЖИТТЯ

ВАШІНГТОН, 30. січня. — Републиканський сенатор Норис виголосив в сенаті промову, в котрій складав вину за нафтові надужиття на покійного президента Гардинга. Бесідник говорив, що покійний президент не мав ніякого права відпускати в наєм нафтові терени, зарезервовані для американської воєнної фльоти.

ГУБЕРНАТОР СТЕЙТУ БАНКРОТОМ

Ворена Мекґрея, губернатора стейту Ідіяни, признано на домаганнє трох банків банкротом. Коли суд потвердить його банкротство, виплине питаннє, чи він має право остати на своїм становищи.

ПОТОП І СТРАШНИЙ СУД

По відомостях харківських „Вістий", по Україні ширяться чутки серед селян про майбутні катастрофи, потопи, конець світа і т. і. На Поділлі та сумежних з ним округах Київщини, особливо на Білоцерківщини, ширяться поголоски про близке настаннє страшного суду і про те, що незабаром станеться „великий потоп" та що насувається з Крижаного океану на Росію величезна крижана гора 11 верстов завшвшки і 16 верстов завширшки. Охоплені жахом маси селянства становлять круг своїх сіл хрести, як єдиний спосіб порятунку. Круг деяких сіл понаставлено цілі ліси хрестів. Поширенню цих чуток сприяють вигнані із закритих монастирів ченці і черниці.

ХРУСТАЛЬНИЙ ПАМЯТНИК ШЕКСПІРА

Різбар Маріо Петруччі виготовив модель памятника Шекспіра, призначеного для льондонського Гайд Парку. Ідеальна жіноча стать приглядається до мертвої голови, яка лежить на постаменті; довкола постаменту видніє напис: „Ми зроблені з одного матеріялу, що і мрії". Різбар Петруччі зробив у фабриці скла в Мурано вдатні спроби відлити цілий памятник з хрустального скла. Невдовзі буде скінчений той перший хрустальний памятник, вчетверо більший від природної величини.

РОСІЙСЬКА ЕМІГРАЦІЯ.

Згідно із статистикою, яку подає російська преса, під теперішню пору теребуває за кордонами Росії приблизно 3 мілїони емігрантів-Росіян розсіяних по цілому світі.

СВЯТО ШКОЛИ ІМ. ГРІНЧЕНКА В ХАРКОВІ

В грудні м. р. школа ім. Б. Грінченка в Харкові святкувала 6-ті роковини свойого існування. Ця школа за часів Денікіна була єдиною українською гімназією на утримання якої збирано засоби по всій Україні. Перетворена при радянській владі в трудову школу, в 1922 р. школа стає в цім напрямі на міцні ноги. Засновуються ріжні „студії", які, втак перетворено в майстерні. Школа стає досвідною, на повному удержанню наркомосвіти, а заведення снідання та обіду дає змогу збільшити час перебування дітей в школі від год. 9 ранку до 6—7 вечером, а літом і довше. Тепер школа має 230 учеників, доволі забезпечена з матеріяльного боку, має гарних педагогів.

В школі є дитячий виконком, що організує і направляє внутрішне дитяче життя.

ЦАРСЬКА МОНЕТА В РАДЯНСЬКИХ РЕПУБЛИКАХ

Народній комітет фінансів розробив проект постанови про приймання для виплати податків і зборів золотої і срібної монети дореволюційного зразку. Проєкт зазначає, що всі державні, а також місцеві податки і збори можна платити золотою та срібною банківською монетою царських часів. Золота монета дореволюційного карбування рівноварта 0.99 червоного карбованця, а один карбованець срібний старого карбування рівновартий 0.92 червоного карбованця.

ВЕЛИКІ СНІГИ В АВСТРІЇ

В Австрії упали такі великі сніги, що підчас свят у Відні й на многих метах на деякий час була припинена всяка комуникація. В північнім Тиролі потяги не курсують. В кількох місцях лявна знищила залізничі шляхи.

РУМУНСЬКИЙ ПРИНЦ КАТОЛИЦЬКИМ СВЯЩЕНИКОМ.

Румунський принц Володимир Гіка, якому тепер 55 літ, перейшов із православя на католицизм і висвятився у священики. Гіка один із найбогатших румунських вельмож.

ЕП. ХОМИШИН КАРДИНАЛОМ?

Перемиський тижневик „Український Голос" повідомляє: Ще перед двома місяцями один з висших польських урядовців привіз до Перемишля вістку, що еп. Хомишин стане кардиналом. В останій хвилі довідуємось, що ся вістка близка здійснення, та що еп. Хомишин вже вкоротці стане кардиналом і буде покликаний до Риму. Наше громадянство взагалі, а духовенство станиславівської дієцезії зокрема преосвященному з радостю побажає Щасливої дороги!

НОВІ „КРЕСОВЦІ" СУНУТЬ НА ВОЛИНЬ

Польський „кресовий дзялач" Рудзінський виголосив недавно перед студентами торговельної академії в Кракові кілька відчитів про „східні креси" цебто про наші і білоруські землі. У цих відчитах взивав він студентів як і загал польської інтелігенції, щоби вони переселювались на ці землі, а особливо на Волинь і Полісь.

ПТАХИ ЗЛОДІЇ.

Богато звірят радо краде, і то більше зі збитків, а не з потреби. „Дейли Ньюс" пише, а ми то й самі знаємо, що найбільше крадуть птиці. В нюйорському парку найшли два великі мотки бавовни, яку там занесли круки, що живуть у парку. В Австралії є птиця, що краде лише такі предмети, які мають дуже гарну краску. Сорока краде яскраві, металеві предмети й ховає їх як може найліпше. Всі птахи з роду ворон мають подібний інстинкт. Одній жінці в Альдершот приключилася така пригода: вона часто їздила біциклем в скалисту околицю, на плечах мала завинену в папір сітку. Коли приїхала на своє місце, розложила сіти й наловила богато птиць. Одного дня, коли саме як доїздила на означене місце, кинулася на неї хмара птиць, клювами схопили сіти з плечей, понесли далеко й вкинули в море. В Америці горобці в деяких містах зробилися небезпечними для овочевих садів. Вони нищуть цвіття скубають їх, що земля довкола вкрита цвітом.

НА УКРАЇНІ ВИБИВАЮТЬ МОСКОВСЬКИХ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ КОМІСАРІВ

РИГА, столиця Латвії, 30. січня. — З Москви повідомляють, що на Україні тепер вибухають нові бунти проти большевицької влади.

Українська проти-комуністична організація недавно напала на місто Сквіру біля Киева і вибила там всіх большевицьких комісарів.

На зелізничому шляху біля Бахмача українські націоналісти напали на поїзд і вибили в ньому всіх комуністів. Тесаме повторилось на зелізничому шляху біля Харкова.

В Донеччині безробітні захопили зелізничий поїзд із збіжем і розділили набір між голодне населення.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ВИКИДАЮТЬ УКРАЇНЦІВ З „КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ"

РИГА, столиця Латвії, 30. січня. — З Москви повідомляють, що „Комуністична Партія України" офіціяльно викинула опозиційних комуністів Українців, котрі видали були поклик до пролетаріяту, щоби приєднався до них і зробив конець теперішній замодержавній владі „Комуністичної Партії України".

ЗАПОВІДАЮТЬ СКОРЕ ПРИЗНАННЄ РОСІЇ АНГЛІЄЮ

ЛОНДОН, 30. січня. — В тутешніх урядових кругах заявляють, що нове англійське правительство признає російський совітський уряд до 10 днів.

МЕКДАНЕЛД ЗАПРОШУЄ ПУАНКАРЕ НА РОЗМОВУ

ПАРИЖ, 30. січня. — Французький премієр Пуанкаре одержав лист від британського премієра Мекданелда, в якому він його запрошував на розмову у справі вияснення англійсько-французьких непорозумінь.

Пуанкаре відписав йому, що радо зійдеться з ним на сю розмову.

КОМІСІЯ ЗНАВЦІВ В БЕРЛІНІ

БЕРЛІН, 30. січня. — Комісія знавців під проводом генерала Чорлза Дж. Доса приїхала вже сюди.

Її привитав канцлер Маркс і заявив, що німецьке правительство приготовило вже буджет на 1924 рік на золотій основі.

НІМЦІ УБИВАЮТЬ ФРАНЦУЗЬКИХ АГЕНТІВ

БЕРЛІН, 30. січня. — З Рокслайм доносять, що там убито другого провідника французьких наймитів сепаратистів, Гумбінгера.

НА СИБІРІ ПАЛЯТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ КОМІСАРІВ НА СМЕРТЬ

БЕРЛІН, 30. січня. — З Росії доносять, що на Сибірі зачались проти-большевицькі рухи.

Найзамітніший був сими днями в Омску ,де робітники окружили будинок, в якому відбувалось засіданне місцевої большевицької влади. Вони відтак підпалили будинок і стріляли кождого, хто втікав з огню. В огні згоріло 22 місцевих большевицьких урядовців.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ КОНГРЕС СОВЄТІВ У МОСКВІ

МОСКВА, 30. січня. — Нині зібрався тут федеральний конгрес совєтів у великій театральній салі, прибраний в жалобу з приводу смерти Леніна.

Сей конгрес має потвердити федеральну конституцію, вибрати дві (?) палати федерального парляменту й імовірно іменувати наслідника Миколи Леніна, або одного голову „совнаркома" (совета народних комісарів) або спільну управу, зложену з кількох голов.

„СОВНАРКОМ" СЛУХАЄ „КОМІНТЕРНА"

МОСКВА, 30. січня. — Нині заявив на „совнаркомі" (совєті народних комісарів) комісар Каменев, що „совнарком" приймає заграничну політику після вказівок Зіновєва, голови „комінтерна" (комуністичного інтернаціоналу).

Він додав, що большевики не згоджуться на домаганнє Франції, щоби привернути в Росії приватну власність. Що націоналізоване (ніби — удержавнене), то націоналізоване, сказав він. За признаннє совєтського уряду ми, говорив Каменев, не віддамо своїх засад.

ВЕНІЗЕЛОС ХОЧЕ УСТУПИТИ

АТЕНИ, столиця Греції, 30. січня. — Премієр Греції Елевтеріос Венізелос тяжко хорий і хоче уступити разом зі своїм кабінетом.

Републиканці хотять скористати з нагоди і захопити владу у свої руки та оголосити скасованнє монархії в Греції, що зараз нарід рішить се питаннє загальним голосованнєм.

ІЗ САМОСТІЙНОГО ЕГИПТУ

КАЇРО, Египет, Африка, 27. січня. — Египетський король завізвав Заглюля пашу до своєї палати і поручив йому створити кабінет. Він принявся сеї місії.

ВІНЧАННЄ ЯПОНСЬКОГО КНЯЗЯ-РЕГЕНТА

ТОКІО, столиця Японії, 25. січня. — Завтра відбудеться тут з великою парадою вінчаннє князя-регента Японії.

Для удержання порядку й охорони молодих призначено 6,000 поліцаїв, а жандармерія повертувала підозріли особи з посеред радикального елементу.

З нагоди вінчання князя зменшено кару 40,000 вязнів в Японії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

3,000,000 -- $5,000,000; 500,000 -- $2,000.

Жидів в Злучених Державах є 3 міліони. Тепер вони оголошують між собою збірку на свої школи в сумі $5,000,000. І зберуть і зроблять се, що постановили, бо досі всі свої збірки вони переводили з успіхом.

Се тому ,що вони зорганізовані, що у них єдність, карність, довіре до своїх установ, і розум.

А як у нас? От на Рідну Школу в старому краю ми тепер зібрали може $2,000.

Якби брати по жидівській жертвенности то нас 500,000 Українців в Америці повинні зложити на свої школи мало не міліон долярів. Але рахуймо, що Українці в Америці біднійші 100 разів від Жидів. То і тоді ми повинні би зложити 10,000, а не 2,000 долярів. Одначе загал Українців від загалу Жидів не є біднійший 100 разів, а може лише кілька разів, або, скажім, 10 чи 5 разів. В такому випадку американські Українці повинні би зложити 100,000 до 200,000 долярів.

Не складають не з великого убожества, бо прецінь загал добре знає, що є **ПООДИНОКІ УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ** в Злучених Державах, в Канаді, і навіть в Бразилії, котрі одного дня потрафили-б дати на Рідну Школу по $2,000. Причина інша. Причина в тому, що ми хотяй нібито зорганізовані то більше для паради аніж для великого громадського діла. Ми ніби всі належимо до якоїсь чи до кількох організацій і маємо центральну організацію Обєднанне, але се тільки для паради. Бо вистарчить критика якогось одного заводового „критикомана", що ціле життє всіх і вся критикує і позатим нічого більш робити не вміє, аби ми найбільші діла своеї нації злегковажили і махнули на них рукою.

Цілий наш нарід на західних землях України веде боротьбу проти молодої злочинниці Польщі. Ніхто йому не помагає, бо не має нині вільної української держави. У сій хвилині Українці можуть сповнити таку місію велику, яка не судилась їм ані перед війною, ані певно і набудуче не буде судитись.

І з чим іде на поміч Західній Україні міліон її синів, що сьогодня живуть вольними людьми в Злучених Державах, в Канаді і в Бразилії?

Бодай і не казать! Дві тисячі долярів дістає рідний край на будову твердинь проти Польщі, якими є українські школи...

Як же нас завстидали Жиди своїм патріотизмом і своєю жертвенностю!

Вони з двома тисячами навіть не показувались би перед старий край.

Тесаме повинно бути й у нас. Що сталось, нехай забудеться ,але ми-ж можемо і повинні кождого місяця, а радше кождого тижня зібрати в Америці $2,000 і післати їх через Обеднанне до рідного краю на Рідну Школу.

Нехай українські діти мають українські школи, а ворог нехай знає, що Українців не зломить ані не переможе ніколи.

ВОВКИ.

Болгари жалуються на аліянтів, що через їх „мир" напали на їх села й міста вовки і наносять населенню шкоди, а навіть заїдають на смерть людий.

Аліянти своїм „миром" з Болгарією, таксамо як з Німеччиною, не тільки насіли на їх фінанси, щоби стягнути собі „воєнні відшкодовання", але також заборонили держати і носити горожанам всяке оруже. І так Болгари тепер не мають навіть змоги самооборони перед вовками.

Але сі вовки, про яких телеграфують Болгари, то ще не всі, якими аліянти обдарили їх і другі народи в Европі.

В Болгарії є ще французькі офіцири, які гірші дійсних лісових вовків, бо вони більше ненаситні.

Такісамі вовки є і в Німеччині, тільки їх там далеко більше.

Та найгірших вовків у людській шкірі наслали Французи на інші народи у Східній Европі.

Се Ляхи і Румуни.

Ляхів наслали Французи на землі українські, білоруські і литовські, а Румунів на українські.

Ляцькі і румунські вовки в людській шкірі гірші лісових вовків, які через аліянтів нападають на болгарські села. Бо сі останні вдоволяються тілом кількох людських трупів, а ляцькі і румунські вовки в людській шкірі мучать і заїдають на смерть міліони людий та випивають їх кров.

На сих вовків треба теж рушниць, але далеко більше ніж на лісових у Болгарії. Аж по вибиттю сих і тих вовків настане мир, тільки не версайський.

ПРИЗНАННЄ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Українська Господарська Академія в Подебрадах, в Чехо-Словаччині, сими днями одержала від Агрономічної Ради Чесько-словацької Републики („Земеделска Рада Ч. С. Р.") похвальний диплеом за виставлені на сільсько-господарській виставці в Празі 1923 року експонати. Слід завважити, що виставлені роботи студентів за неповний рік істновання Академії притягали загальну увагу.

ДУМКИ.

Ви привязані до сеї землі суїм, що було перед вами, усім, що наступає після вас, сим, що вас створило, сим, що ви створюєте, минувшиною і будучиною, непорушностю могил і гойданнем колисок. Жорес.

ВЖЕ ЗАНЕПОКОЇЛИСЬ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

В ч. 3-ім „Глобуса" — двохтижневого додатку до ґазети „Більшовик" (Київ) уміщено надзвичайно зворушливу фотографічну групу п. з. „Редакція газети „Більшовик". В центрі ґрупи сидять двоє Жидків, — очевидно, шеф і відповідальний редактори, а позаду стоять дванайцятеро співробітників, — покірна наказам разначальства нещасна письменницька українська шпана. І хто, глянувши на сю групу, не покиває главою й не скаже словами московського поета Некрасова: „Как дошла ти до жизни такой?..." Знаменита фотоґрафія! воістину символ Радянської України...

Відповідальний редактор, що з такою погордою сидить на першім пляні ґрупи, тов. С. Щупак, не тільки одержує в ґазеті свою місячну платню за згоду одсидіти в Чека, коли часом шеф-редактор пропустить у ґазеті якенебудь єретицтво супроти „существующаго строя", — він є ще й активним співробітником української большевицької шмати. Вряди годи сей син колись „угнетьонной" а тепер пануючої на Вкраїні нації, містить на шпальтах ґазети свої, навчаючі Українців, міркування. З них ви бачите, що тов. С. Щупак не тільки відповідальний редактор та публіцист, а ще й щось близьке дуже до ППУ, себто до Чека, до совнадного ока: він усе бачить, усе знає, тому в нього — нічичирк! Україна Україною, українізація українізацією, але... в межах, дозволених червоним начальством. Що-ж поза сим — те від діявола українського шовінізму. Тов. С. Щупак ліпше за Українців знає, що потрібно Українцям.

Ось, напр., в ч. 280 „редаґованої" ним ґазети його міркування „В звязку з українізацією". Загальний тон статті — **ми** дозволили, **ми** можемо й заборонити, коли що... Так і пише — **ми!...** „Ми визнаємо, що коли-б навіть ніяких фактів ще не було до сього (себто до переляку небажаним напрямом українізації — С. Ч.), то й тоді можна було-б завдяки обективним умовам нашого життя, вірніше умовам нашого оточення, поставити се питання — поставить його звичайно з точки зору майбутньої небезпеки. В даному-ж разі **ми вже маєм факти, які свідчать про сучасну небезпеку"** (українізації). Отже розумійте язиці з Чека! Так пише один з новітніх „українізаторів" про українізацію.

В одній із своїх статтей у „Свободі", згадуючи про новий совітський курс на Україні, я вже висловлював своє побоювання, що совітська українізація закінчиться виловленнєм решток правдивої української інтеліґенції, особливо тих, хто зрадіє й пойме віри щирости замірів московсько-жидівського ката та почне одверто працювати в напрямку, нібито дозволенім совітським декретом. Стаття С. Щупака показує, що наші побоювання були не безпідставні. Як бачимо, експанзивніші з нинішніх розпинателів великостражденної України не можуть довше витримати прибраного милостивого до Українців вигляду, передчасно навіть хоч трошечки відслонюють машкару й виявляють своє відоме всім, хто не творить жадних ілюзій, обличчя. Кат „уже має факти", котрі свідчать про небезпеку від українізації.

„Є певні елементи, які збираються брати участь в національній практиці Радвлади для здійснення своїх власних політичних завдань, скерованих, головним чином, **проти істнуючого соціяльного ладу** на Україні". Так доносить ґазетний чекист далі. Написати замісць „Радвлади" „русское правительство — і буде цитата слово в слово з колишніх чорносотенних рептилій часів царизму. Але хто-ж вони, ті „певні елементи", що лагодяться під шум українізації совітської перевернути істнуючий лад т. Сруля Щупака?... О, ґазетний шпиг добре знає, хто се! Вже давно його невсипуще око стежить за „деякою частиною української інтеліґенції, **що перебуває на Радянській Україні"**. Що-ж се за українська інтеліґенція, що тільки **перебуває** на Україні? Коли взяти до уваги, що автор доносу відокремлює наддніпрянську інтеліґенцію („більшість сельського учительства, агрономів, лікарів, літературних, наукових робітників), котра, очевидно (?) щиро прийняла Радвладу та хоче чесно працювати з нею", то лишається здогад, що сим разом чекистови стала на заваді та частина **галицької інтеліґенції**, що знайшла собі притулок на Великій Україні, ратуючи життя від другого предковічного ката України.

І ми розуміємо п. Щупака і його „точку зору". Виросла під тиском зовсім иншої культури, привчена до дисциплінованої праці й боротьби за національні цінности, далека від московського крутійства, коли говориться одно, а розуміється щось инше, галицька інтеліґенція, що волею долі опинилася на Великій, хоч і радянській покищо, Україні, зрозуміла під словом українізація саме те, що й треба розуміти, тому, очевидно, з властивим їй запалом до національної роботи взялася до праці, якої вимагає поняття українізації. Інтеліґент-наддніпрянець через власний досвід знав, з ким має діло, знав, що не все те українізація, що в большевицькім декреті зветься українізацією, тому поставився до неї з обережністю і застереженням, і працював, не підкреслюючи того, що працює для українізації, і не виявляв свого задоволення з нового курсу сов-політики, а навпаки, як „хитрий хохол", робив і робить вигляд, що працює для „радянського будівництва". Інтеліґент галичанин повірив одразу в добру волю й українські симпатії большевицької влади, в її „новий курс", тому ретельно взявся до діла, як звик се робити в своїй любій Галичині. Бачучи-ж у процесі роботи, що дійсність розходиться з совітським декретом, Галичанин безперечно допустився критики, а може й протесту, гадаючи, що то добра воля вищої совітської влади гальмується й саботується місцевою владою. Ся щира праця й завзятість інтеліґенції, що „перебуває на Радянській Україні", її відданість справі національного відродження, очевидно, і впали в око п. Щупакови і занепокоїли його не в жарт. Адже Жидок добре знає, що пишеться **українізація**, а вимовляється — **дурневи радість**, і що декретовано її зовсім не для переведення в життя, а 1) для того, щоб обдурити українського дядька, видурити в нього хліб і повести за собою хоча-б і під дурного хату, коли не вдасться всесвітня революція, 2) для розкладу еміґрації закордоном, 3) для замазування очей українській інтеліґенції вдома і для заспокоєння її, 4) для вибиття підстав зпід ніг повстанського елементу, 5) для привернення симпатій населення Східної Галичини і підбурення його проти дурноверхої Польщи, 6) для втирання очків Европі й Америці: папір для найбільшого накладу сього видання декрету коштує не так уже дорого, виконання декрету не обовязкове, а заробити можна на сім ґешефті чимало. Се все пп. Щупаки добре знали, а тут маєте: знайшлись наївні, а може „з точки зору" Щупаків злочинні люди, що сей декрет взяли поважно й розпочали зовсім небажане для влади переведення його в життя. Що-ж дивного, що редактор Щупак занепокоївся?

А тут іще „позиція буржуазних галицьких ґазет": „Вертайте додому!"

„Ріжні ґазети, — бє на ґвалт большевицький публіцист, — радять вертати для ріжних цілей, але всі вони мають на увазі **будувати всеукраїнську націю проти Радянської України.** Для прикладу візьмемо тільки дві галицькі ґазети: „Діло" та „Український Голос". Чекист пильно слідкує за тим, що пишуть українські ґазети про гачок українізації і з жахом констатує, що „У. Г." радить тим, котрі вертаються додому, „розгорнути націоналістичну стихію для встановлення панського (?) владу на Україні" (читай: видерти нещасну країну з чіпких лаб московсько-жидівського спрута), а „Діло", хоч ніби й „прихильно ставиться до співробітництва з Радвладою", але (яке страхіття!) „се співробітництво воно припускає на національному ґрунті для національних завдань". Яке страшне лихо для українських селян і робітників!...

Неспокій і передчуття ґазетного шпиґа обертається в жах при самій згадці, що на Україну вернеться проф. М. Грушевський, та ще, як каже „Діло", для „важливої національної роботи", і він поспішає наперед з інсинуаціями на старого діяча: ось гляньте, мовляв, просив дозволу **у Радвлади, а сам у своїм** листі до „Діла" **ображається,** коли контр-революціонери про се написали. „Все се дуже характерно", — підшіптує шпиг. — Деякі спостереження свідчать, що й на Радянській Україні зустрічаються подібні настрої серед деяких інтеліґентських ґруп". І далі: „Нам не треба прибільшувати сю небезпеку, але мати її на оці не зайве. Не зайве буде також попередити цю частину інтеліґенції, яка приходить до співробітництва з подібними думками та настроями, що зловживати довірям Радвлади не варто, **бо Радвлада їй сього ніколи не пробачить".** Аж підкреслює бідолашний комуніст, загрожуючи!... Нестемнісінько тобі той Жид у лісі нічної доби: став перед пеньком, уявив, що то розбійник, надів на один кулак кашкета, а на другий ярмулку і лякає, що він не один, а троє.

Марні погрози! Українська стихія не пеньок і не розбійник, а могутна жива сила. Вона як тая природа: ти її жени в двері, а вона вдетить вікном. І не мізерним Щупакам зупинити її погрозами, хоч би на одній руці був кашкет Леніна, а на другій — ярмулка Зиновева. Ставали вже на неї адові врата царизму протягом трьохсот літ, та не перемогли її, то що вже казати про тую, страшну для Щупаків, Радвладу, коли їй самій три чісниці до смерти!...

С. Ч.

ПОДЯКИ

Я низше підписана складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за запомогу, котру мені прислав в сумі 100 дол., з причини недуги мого чоловіка, що довший час хорує на ревматизм і довший час не міг працювати, а виїхав до старого краю на кілька місяців, щоб виздоровіти. Ще раз складаю сердечну подяку У. Н. Союзави і желаю всім Українцям, щоб належали до У. Н. Союза, бо це одиноке загрітте твого серця. Дай, Боже, щоби У. Н. Союз побільшився в тисячу разів. А сердечно дякую Урядови У. Н. Союза, що зрозумів мое горе. — **Анна Білас,** Нюарк, Н. Дж.

Я низше підписана складаю отсею дорогою як найщирійшу подяку Головному Урядови У. Н. Союза за скоре виплаченнє посмертної запомоги в сумі 1,000 дол. по моїм мужу, бл. п. Йосифі Пех, члені 48 від. У. Н. Союза в Плейнс, Па. При сій нагодиі даю велике признанне за справність і діловодство як головних урядників і також місцевих, про що свідчить се, що до 10 днів по смерти мого мужа я одержала посмертну запомогу У. Н. Союза. У. Н. Союз се наша найсильнійша і найстарша організація, котра все несе поміч там, де її найбільше потреба і несе її сейчас. Дай Боже, щоби наш У. Н. Союз зріс в члени за один рік не 20,000, але 100,000 членів. Ще раз складаю Вам всім сердечну подяку. — **Зофія Пех з дітьми.**

З ДНЯ.

Большевицькі комісари перезвали Петроград на „Ленінград".

Перезвали по смерти Леніна бувшу столицю Росії, яка теж вимирає і виглядає як цвинтар.

Ще лишається Мертве море перезвати на Ленінове море.

* * *

Духи костий козацьких, на яких цар Петро Великий побудував Ст. Петербург, вишлють післанця з неба до пекла, щобн спитатись Леніна, ному його імя надано Ст. Петербургови: Чи може він більше убив українських козаків ніж Петро Великий?

В кождому разі сі духи бачать пімсту історії на Ст. Петербурзі, котрий побудовано на їх костях, і котрий відтак нарід український держав 200 літ у кайданах: Нині Ленінград, побудований на козацьких костях, спочиває на них і ледви чи все підведеться до колишньої слави й сили.

* * *

Як помер Ленін, большевики розтрубіли по Росії й усьому світі, що хотяй Ленін помер, так його діло триває далі.

Так, триває далі його діло руїни, знищення і смерти.

Що більше, навіть память його буде тривати і все буде звязана з памятю про сю велику руїну, яку Ленін оставив на поталу капіталістам.

* * *

Кажуть большевицькі комісари, що підчас похорону Леніна здержано весь рух в цілій Росії на 5 мінут. Спинено зелізниці, фабрики, навіть автомобілі.

Се йому належиться. Ленін здержав весь рух в Росії на 10 літ, так чому-ж би не здержати в його честь бодай на 5 мінут!?

Але чи се можливе? Чи можливо ще раз здержати весь рух в Росії, як вже раз його Ленін здержав?

Ніхто в Росії не знав, коли похорон Леніна, бо там нема годинників, але всі знають, що Ленін у свою вічну память здержав весь рух в Росії дня 7-ого падолиста, 1917, і по календарям можуть найти, що він ще має бути спинений до 7-ого падолиста, 1927.

* * *

Як Ленін помер то большевицькі комісари піднесли величезний рейвах в Москві.

Се ліцитація над його троном в Кремлі. Хто більше дасть крику, той дістане. На сій ліцитації комісари платять криком, а по ліцитації нарід платить зойком і стоном.

* * *

Каже большевицький комісар здоровля, Семашко, що Леніна спалять до року.

Се також символічне. Палив він села, міста, людий, навіть книжки, не дозволені большевицькою цензурою, так на спомин того палення і його спалять.

Тільки не на звичайному кострі як контр-революційні твори Шевченка або Франка, але у спеціяльній крематорії, яку большевицький уряд, як ще рік витримає, спровадить із заграниці.

* * *

Троцький на рецепту Семашка тяжко занедужав і ще готовий поманджати за Леніном у пекло.

Що-ж по ньому осталось би на землі? По Леніні є „Ленінград", але так скоро його перейменовувати на „Троцкіград" годі, бо знову не було би „Ленінграду". Тому може і граду Троцького не буде і в біді хиба прийдеться переіменувати Червоне море на „море Троцького", на память, що він пролив море людської крови.

* * *

Радять над тим, чи слід Америці признати Росію за теперішньої большевицької влади.

Ніби чому не признати? Як могла Америка признати таку Польщу, то чому не мала-б признати Росії?!

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Укр. Тов. Жеребецька Любов, від. 144, повідомляє, що місячний мітинґ відбудеться о год. 8.15 вечером в суботу, 2. лютого в гали У. Н. Дому під ч. 217 Іст 6-та ул. На порядку нарад суть важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 50. — І. Федун, предс.; М. Ямка, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Новий уряд Сестрицтва Рожд. Пр. Богоордиці, від. 36 на 1924 такий: Юстина Лиса, пред.; Анна Максимців, з. предс.; Зофія Гунька, секр.; Марія Гіль, з. секр.; Катерина Олексин, кас.; Марія Ходак, з. кас.; Анна Гриняк і Настя Восціховська, доглядачки хорих; Зофія Галушка, Настя Магомет, Анна Зубрецька, контрольорки; до світла церковного: Анна Лотоцька, Марія Ходак. — Зофія Гунька.

КЛИЧ ДО БРУКЛИНСЬКИХ ГРОМАДЯН В ОКОЛИЦИ НОРТ САЙД.

Заходом Укр. Тов. Рідна Хата в Бруклині, Н. Й., відбудуться **ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ в неділю, 3. лютого ц. р.** о годині 2. пополудни в гали Андрія Шульца під ч. 66 North 7th St., Brooklyn, N. Y. 24,26

На сі збори запрошуєсь ціле українське громадянство Бруклина в околици Норт Сайду, без ріжниці якого би ни переконання не були. До численної участи запрошує

Екзекутива Укр. Тов. Рідна Хата в Бруклині, Н. Й.

NEWARK, N. J.

Заходом Укр. Запомогового Комітету Рогатинщини при співучасти тов. „Будучність" в Нюарку, Н. Дж., відбудеться в суботу, дня 2. лютого 1924 в Укр. Робітничій Гали, 57-59 Beacon St., Newark, N. J. КОНЦЕРТ. По концерті баль до пізної ночи. Початок точно о годині 7. вечер. Вступ 50 цнт. Чистий дохід призначений на Рідну Школу. Українці Нюарку! Запомоговий Комітет Рогатинщини при співучасти тов. Будучність, устроює концерт, з котрого чистий дохід призначений на Рідну Школу. Приходіть громадно і підпоможіть Рідну Школу. Комітет Рогатинщини запрашає усіх громадян Нюарку і околиці прибути громадно на цей концерт і своїми лептами помочи Рідній Школі.

26-27 КОМІТЕТ.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З САВТ БЕТЛЕГЕМ І ОКОЛИЦІ!

В СУБОТУ, 2. ЛЮТОГО 1924

о год. 7. вечером відограєсь представлення

УКРАДЕНЕ ЩАСТЄ

в Українській гали, 3-та і Карбон ул., Савт Бетлегем, Па.

Вступ 75, 50 і 35 центів.

Щиро запрошуємо громадян з Алентавн, Нортгемптон, Істон і з других околиць. 24,26

УВАГА! НЮ ЙОРК. УВАГА!

Заходом Товариства Свободи, від. 194 У. Н. Союза в Ню Йорку

— уряджується —

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В НЕДІЛЮ, 3. ЛЮТОГО 1924

в BECKER'S CASINO HALL,

358 West 44th St., New York City

Початок о годині 2. пополудни.

Вступ разом з гетчеком 40 центів.

За добру забаву ручить

25-26 КОМІТЕТ.

ELIZABETH, N. J.

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

— устроює —

Українська Горожанська Громада

В СУБОТУ, 2. ЛЮТОГО 1924

в LUTWIN'S HALL, 69 S. Park Street, cor. Front, Elizabethport, N. J.

Початок о годині 7-мій вечером.

ВСТУП 30 ЦЕНТІВ.

Запрашає всі Братства і Товариства та всіх чесних громадян до численної участи

25-26 КОМІТЕТ.

ДОПИСІ

МАНЧЕСТЕР, Н. Г.

В Тройци Бог перебуває.

Кілька днів тому назад, попалась мені несподівано в руки польська ґазета „Америка-Ехо". Розвинув я сю ґазету і як звичайно дивлюсь на першу сторону, і очам своїм не вірю. Що за біс? А може то не польська ґазета, гадаю собі; — дивлюсь щераз на гору, бачу великими буквами надруковано: „Америка-Ехо" польська ґазета! І що там намальовано? Бальон привязаний до берега моря, в бальоні сидить польський урвитель Грабскі із цілим своїм штабом. Бальон розлітається на кусні і летить стрімголов в морську пропасть. Під сим бальоном надруковані отсі слова: „Польска банкротує!" Значить конає сухітниця, ліку для неї вже нема! Це не писала жадна ґазета якоїсь иншої національности, котраб ставилась ворожо проти Польщі, а написала се правдива польська ґазета і тому нема жадної причини сумніватись, про скору смерть Польщі.

Тай не першина се для Польщі. Вона вже третий раз конає.

Перший раз здихала Польща в 1772 р. Тодішні добрі її сусіди Німеччина і Австрія не дали довго мучитись грішници; зробили з нею так, як собі заслужила, а добром поділились.

Другий раз. конала та сама Польща в 1793 р. тай тут сусіди недовго хотіли дивитись на її судороги. Бувша царська Росія і собі протягнула свою желізну руку до горла Польщі. і над Варшавою завела своє панування.

Так через 125 літ стогнала Польща під баґнетом Росії Австрії і Німеччини. Аж по скінченню світової війни в 1918 р., коли російський абсолютизм, австрійська паперова конституція і німецький мілітаризм розлетілись на чотири вітри, Польща, як і всі инші народи дістала повне право завести свій лад на своїх землях в етноґрафічних границях.

Але Польща, встаючи зі 125 літного гробу, не хотіла зречись своїх давних шляхотсько-розбишацьких мрій і при помочи французьких дипльоматів напала на своїх сусідів: Україну, Литву і Білорусь і у варварський спосіб зачала заводити свій лад. Та най собі дихавична Польща не гадає, що днесь ті часи, щоб панувати на людських землях, що вісім міліонів Українців, понад чотири міліони Білорусинів і Литовців будуть спокійно тримати ганебне ляцьке ярмо на своїм карку. Вони лише чекають нагоди; щоб як найскорше ту дрантиву імперіялістичну Польщу пхнути там, звідки встала тому пять літ, бо лише на то вона собі заслужила в нинішних своїх сусідів.

Ми, Українці, без вимку, деб ми не переживали, чи в рідній землі чи в Америці, чи Бразилії, мусим подбати, щоб нашій „приятельці" віддячитись так як вона собі в нас заслужила. На се ми не потребуємо довго чекати. Рік 1924 застав Польщу в її фінансово смертельних судорогах; сама вона з того вилізти негодна. Франція вже не поможе, бо й сама не має. Инші держави, як приміром Злучені Держави або Англія, також не схотять пхати свої гроші в болото на пропаще, бо за останних пять літ мали добру нагоду переконатись, що Польща нічо инше, як марнотравниця в повнім значінню того слова .Тай самі нумера цього року віщують для Польщі щось недобре, бо в тисяч сім сот сімдесять **два** Польща розлетілась, в тисяч сім сот девятьдесять **три** польща знов розліталась, тепер настав тисяч девять сот двайцять **чотири**, значить приніс для Польщі третий „капут". Щоб лише як найскорше!

В. Я—ий.

Примітка: В 1795 Поляки рахують „тшеці розбюр", але поправді тоді вже не було чого й розбирати. Але чи це буде третий, четвертий або пятий раз, це одно певне, що Польща мусить розлетітися. Де ціла третина народу ґалапаси, там не може бути здорових соків на обновлення.

—o—

МИННИАПОЛИС, МИНН.

Величаве приняття Українського Нац. Хору.

День 15. грудня 1923 був днем національного свята в Минеаполіс. Користаючи з нагоди приїзду і концерту У. Н. Х. українська кольонія міста Міннеаполіс постаралась використати цю нагоду для величної національної маніфестації, що їй вповні вдалось. Підготовчі праці були ведені дібраним до цеї цили спеціяльним комітетом при допомозі секретаря W.M.C.A. (Alfredom E. Koenig) і їм лише треба завдячити що майже всі визначнійші американські діячі міста Міннеаполіс а в части і стейту Міннеосоти взяли участь в святі. Свято зачалось приняттєм в першорядній гостинниці міста в Радісон готел („голд рум") о годині 11 перед полуднем. Крім Хору і українських місцевих громадян на приняттю були професори университету, політичні діячі міста з майором на чолі, представники великого млинарського промислу і т. п. Головними промовцями були Вп. А. Кошиць і американські гості. Ці послідні старались запізнати присутних з українською культурою, історією та теперішним змаганням до незалежности. Незвичайно живими сильними і ядерними були промови і відповіди д. Кошиця. Він вкоротці змалював боротьбу укр. культури проти варварських затій Польщі і Москви. Вказав на природні дари українського народу на його величну народну поезію, на його чаруючу пісню, яку творив він в боротьбі, захищаючи своїми грудьми Европу. В імя культури в імя поступу кликав промовець присутних Американців допомгти тому народови страдальців відбудувати свою державу і тим самим дати йому змогу працювати для загально людського культурного дорібку. Промовця нагороджено гучними оплесками. По відспіванню гимну „Ще не вмерла". „Верховини" і амер. „Май контрі" закінчено привіт в гостинници. На спеціяльно до цеї цили призначених і удекорованих автах удався Укр. Нац. Хор в оглядини і відвідини. В першу чергу відвідав стейтовий універзитет де його запросили колеґія професорів і студентська Рада. Студенти привитали Хор оваційно і уладили в його честь малий равт в універзитетській гали. З універзитету запрошено Хор оглянути величні американські млини в Міннеаполіс „Пиласбори Ко." і в память обдаровано його малими мішочками муки і інструкціями в українській мові про американський збіжевий ринок. Великі збіжеві торговці незвичайно цікавилися Україною, як збіжевим швихлірем Европи і досить добре обзнакомились з українськими справами. По оглядинах і відвідинах удався Хор до „Авдіторіюм Гол" де о годині 8.30 розпочався величавий концерт. Концерт своєю дібраною програмою і її укладом і виконанням кусників був артистичним пиром рідким і гідним уха найбільшого знатока .Саля гуділа від оплесків. На естраду сипались вінці і квіти, а Хор мусів відспівати по два рази кусники. В грудях кождого присутного Українця на салі чулась гордість за Хор. за Україну, за її нарід, за нашу пісню і за свою приналежність до сего народа. Пізно в ночи закінчено концерт і хор виїхав до Шікаґо. Память перебутого свята живо залишилась в серцях місцевих укр. громадян і лишила широкий відгук між Американсцями як в місцевій пресі так і в товариських кругах. Місцеві Американці набрали як найкращого поняття про наш нарід і нашу справу до яких ставляться зі співчуттям і зрозумінням.

Присутний.

—o—

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Трентонським козакам під увагу.

Козацька старшина: отаман, асаул ґенеральний, писар, хорунжий і вся булавна старшина з Трентонського Коша Січи Б. Хмельницького, від. 245 У. Н. Союза, отсею дорогою звертається до всіх Січовиків рядових з горячою просьбою розвинути як найширшу аґітацію в цили приєднування нових козаків до Січи ім. преславного Хмеля без ріжниці пола; що навинеся вам під руку, чи козак, чи русалка. Вписуйте їх всіх у реєстр, під прапор батька Хмеля! Використайте теперішню нагоду. Через два місяці наша дорога та славна орґанізація У. Н. Союз обходитиме велике свято, а саме ювилей 30-літного істнування.

Мусимо приготуватися до цего тріюмфального свята як пристало на козаків-Запорожців. Відкиньмо геть зневіру! В нас мусить бути бодрість! Кождий козак до діла, бо час недалекий, а ми мусимо дати Союзови 50 козаків і русалок. Мусимо подвоїти свій кіш-відділ. В орґанізаційнім ділі Трентон мусить бути перший!

Чи чуєте Запорожці: перший! Ми заткнем за пояс других на цім поли. Трентон, як сказав слово, то його додержить.

Прецінь сам кошовий, на козацькій раді, як його обібрали, то сказав: я приймаю Пірнач і Клейноди, але тямте, що наколи до двох місяців не буде в нашім коши 100 членів, то їй Богу віддам і Пірнач і клейноди і це буде вам доказ, що ви не козаки а баби.

Славні козаки й старшино! Я думаю ,що до цего не прийде і що ви вивяжетеся зі свого завдання знаменито і кождий зорґанізує хоч одного члена: хто свата, хто жінку, брата, хто шваґра, хто кума або куму і таки ще й перевисшете сотню.

На бік політику та політикоманію. Тепер час на жнива, на орґанізацію! Проч з партійностю, проч з дробленнєм. Хай живе одна національна запомогова орґанізація У. Н. Союз на честь та славу Україні і її членам! Хай цей трийцятьлітний ювилей першої і найбільшої та найславнійшої орґанізації У. Н. Союза буде доказом нашої любови і нашого дорібку тут на еміґрації. Це свято буде для цілої української еміґрації. Будуть його зустрічати 22,000 членів!

Історія У. Н. Союза це історія несення помочи тисячам вдів, сиріт, калік, хорим і нещасним. Біля нього гуртуєтся переважна часть української еміґрації. З приводу ювилею треба подбати, щоби притягнути свіжі тисячі, які ще досі не мали нагоди стати його членами. Постараймося, щоби в цім трийцятьлітнім ювилейнім році щонайменьше трийцять тисяч стояло в союзових рядах!

Гасій.

—o—

NEW YORK, N. Y.

Коляда для Інвалідів.

З нагоди Різдвяних Свят, низше подані особи занялися колядою для наших Інвалідів. Колядували: пані А. Скубова, А. Сивець, панно М. Татаринська, А. Шутаківна, панове Н. Близняк, М. Драгінда і Салюк. За коляду роздавано календарі Інваліда. Коляду зложили слідуючі: Бучак, Лужецький М., Скубова, Кобрин П і Ванбукат М. по 5.00; Мудрійовський, пані Ґук, Головчак, Ґелатій, Хлистун і Грицишин по 3.00; Драгінда Д., Лотоцький Осип, Крівий М., Мороз Лев, Мигович Іляр., Вудник Н., Лось Антін, Лось Іван і Угорчак Н. С. по 2.00; Нячка В., Павлюк М., Пирій Д., Кузів К., Тебін, Н. Н., Кондрат, Щигонь Яків, Маланчук Василь, Савочка Михайло, Яримчук Семен, Матлай Филип, Станіслав Ефан, Фурик Маріян, Маркін Анастазія, Гунчак Марія, Антонів Олек., Мандзюк, Пакуляк Фр., Августин Петро, Костишин Дм., Липка Іван, Ганчар Микола, Гітель Евстахій, Вітенко Стеф., Нич Василь, Шумлянська Авг., Лаврів, Пастоловський, Татаринська М., Шутаківна А., Сивець А., Крисан Вас., Тітик Юрко, Чорний Юрко, Пацелко Стах, Шкіндер Атанас, Скуба Агатон, Карцин Михайло, Мимицук Андрій, А. Лацік, М. Воробець і П. Яворський по 1.00; Дзюба Яцко, Н. Н., Великий Владик, П. Мекетович, Зісьоба Ілько, Н. Н., Гевель Василь, Щепановська, Жук Осип, Слободяк Максим, Репета Федь, Н. Н. Н. по 50 цнт.; Н., троїх по 25 цнт.; Січовий Базар зі спродажі календара Інвалід 3.00; „Свобода" 4.50. — Разом $118.25.

Повисшу суму пересилаєся на руки Обєднання, котре вишле коляду у призначене місце, а жертводавцям щира подяка. — **Колядники.**

БАЛЄТ У ГРЕКІВ І РИМЛЯН.

Театральні танці були вже у найдавніщі часи. Айсхіль (старогрецький драматурґ) перший впровадив у свої песи танці, а за ним Арістофан у свої комедії. Коли вірити історії, Протей (про котрого широко говорить мітольоґія) був танцюристом. Богиня Геката зіслала на землю духа-примару, щоби затанцювала для людей. Називалася Енапуса, була знаменнита танечниця. Своїми тнцями вміла очарувати і засліпити глядачів. В Римі за Юлія Цезаря були танцюристи артисти невільники Пілядес із Кілікії і Батілюс із Олександрії. Танцями вони визволилися з невільництва. Пілядес своїми танцями найтвердщим глядачам знав витиснути сльози. Колиж танцював Батілюс жінки омлівали від нестримного сміху. За Доміціяна римські патриції (шляхта) робили все, що зажадала від них танечниця Тімеля. Оден поклонник оставив їй усі свої добра; инший на її бажання скочив у Тибер і згинув.

ПЕРШИЙ РАЗ СЕГО СЕЗОНУ!

ВІДОГРАЄ ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ

ПІДГІРЯНИ

мельодрама в 3-ох діях. Музика Вербицького

В НЕДІЛЮ, 3-ГО ЛЮТОГО 1924, 7.30 ВЕЧІР

в УКР. НАР. ДОМІ, 217-219 E. 6th St., NEW YORK, N. Y.

Режісер п. С. Фесолович. — Діріґент п. В. Савіцький.

Прийдіть! Побачите річ котра діялася давно на Підгірю гір Карпат, почуєте яких там пісень співають і Вашою присутністю допоможете нашим бідним **студентам,** котрі якраз тепер найбільше помочі потребують.

26-27 **Комітет представлення.**

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Отсей дорогою подається до відома всім членкиням і членам Українського Народного, що **РІЧНІ ЗБОРИ** Українського Народного Дому відбудуться **в суботу, дня 2. лютого 1924 р.,** в великій галі Українського Народного Дому, о 8-мій годині вечером. 25-26

Проситься всіх членкинь і членів особисто бути присутними на зборах і в разі надзвичайних перешкод проситься дати повновласть заступниці чи заступникові. Товариства, братства чи сестрицтва заступають на зборах їх голови чи уповноважені секретарки чи секретарі.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ:

Ол. Плескун, голова; **Вас. Лазута,** місто голова; **Мих. Марків,** місто голова; **Іван Добрянський,** секретар; **Іван Марусевич,** касієр.

Іван Франко.

БОРИС ГРАБ.

—o—

Борис Граб був хлопська дитина. Батько його, заможний господар у підгірськім селі Д. коло Добромиля, віддав його, свого найстаршого сина, спершу до Лаврова до Василіян, а потім до Перемишля до ґімназії. Борис учився дуже добре і вчасно почав заробляти собі на хліб лекціями. Батько бажав, щоб син скінчивши ґімназію йшов до духовної семинарії, але Борис уперся і пішов до Відня на медицину.

Ще в ґімназії Борис займав видне місце серед товаришів, ба й учителі гляділи на нього як на голову оздобу закладу. Обдарований незвичайними здібностями, величезною памяттю, бистрим і ясним розумом, він із тими вродженими дарами лучив велику пильність і працьовість, замилування до порядку і точности, і вироблене ґімнастикою та фізичною працею здоровля та сильну будову тіла. Свій час умів він розділити так, що на всяку роботу, на всяку науку знаходив час і пору.

Ще в ґімназії він з власної охоти, вивчився скількох европейських мов, прочитав у кождій із них чільні твори літератури, які лише міг запопасти в такім непросвітнім городі, як Перемишль — але крім того, живучи два роки у столяря, вивчився столярства, відтак у токаря токарства, а ще в семій клясі не побоявся насмішок товаришів, ба й деяких учителів, і перейшов на квартиру до одного шевця та в заміну за підучування його сина вивчився й того у школярів так погордженого ремесла. Тільки оден учитель Міхонський хвалив Граба за те, заохочував і инших учитися ремесла і обік духової праці не занедбувати й фізичної, хоч, розуміється, на дармо. Оце намагання сполучити науку з фізичною працею звело Бориса до себе до хати, часто розмовляв з ним і старався по змозі дати його думанню й науці живий напрям.

Борис Граб відразу, ще в третій клясі нижчої ґімназії, звернув на себе увагу Міхонського. В ту пору це був дикий, валоватий і неохайний хлопець, який між усіми учениками своєї кляси визначувався нечищеними по скілька неділь чобітьми, брудною сорочкою подертим сурдутом, нечесаним волосям і — першою льокацією. Наука в двох перших ґімназіяльних клясах вимагал лише памяти, а не праці думок; для того Граб, обдарований такою незвичайною памяттю, що всі виклади вчителів запятував відразу в школі, не вчився дома нічого, але поробивши писемні роботи, коли були позавдавані, і відбувши дві-три години приватних лекцій (учив звичайно ків і то так, що оден або два своїх товаришів однокласники платили йому по два ґульдени місячно, а на науку сходився весь "сірий конець" кляси) втікав із гурту і забавлявся по свойому. Жив він у дуже поганій части міста над невеличким потоком, обставленим по двох боках поруччями. Граб вилазив на те поруччя і ходив по ньому визувши чоботи. Поруччя було невисоке, півтора ліктя понад вулицею, але стояло на самому березі був високий і стрімкий і стіною здіймався в гору на яких три сяжні. Не було нічого лекшого, як гримнути з поруччя в потік, якого дно було або болотяне або вистелене грубим камінням. Понад оту пропасть ходив Борис цілими годинами; иншим світ крутився, коли тільки з противного берега гляділи на нього, а йому байдуже. Тай поліція ніколи майже не заходила в ту часть міста, щоб могла заборонити йому тої ґімнастики.

Раз якось Міхонський переходив туди і побачив Бориса на тій еквілібристиці. Думав, що хлопець побачить його і втече, але Борис ішов спокійно, рівно, не згигаючи оком із поруччя і нічого більше не бачив. Він був подібний до лунатика. Міховський наблизився аж зовсім до нього і кликнув:

— А ти що робиш?

Борис оглянувся, змішався. Міхонському бачилось, що він ось-ось захитається і впаде, тож прискочив і вхопив його за руку.

— Що це ти робиш? — повторив учитель.

— Про... про... про... — лепотів хлопець і мов прикипівши стояв на місці, на поруччі.

— Злізь на землю і говори порядно! — остро промовив Міхонський.

Борис зіскочив з поруччя, але на учителеві запити не умів відповісти нічого порядного.

— А лекції вмієш на завтра?

— Вмію.

— А вправи, препарації маєш?

— Маю.

— І чогож ти ходиш туди?

— А щож маю робити? — простодушно запитав Борис.

— Алеж тут можеш вязи зломити.

— Ні, не зломлю.

Міхонський зацікавився занедбаним хлопчиною. На годинах альґебри він мав з ним муку: ані стати, ані крейду взяти, ані писати, ані говорити порядно Борис не вмів, але за те в його відповідях учитель бачив розум і проблиски власної думки.

— Де ти живеш? — запитав Міхонський Бориса.

Той показав.

— Ходи, хочу подивитися.

Борис попровадив його.

— Як тут вогко! як тут тісно! який тут галас! яка тут задуха! — раз по разу викрикував Міхонський. — Ну, і не диво, що ти волиш по поруччі лазити, ніж тут сидіти. Тут сидіти, то смерть! Чому тебе батько не помістив деинде.

— Бо цей господар його знайомий.

— Як маєш вільний час, то приходи до мене, — мовив учитель. Ти знаєш, де я живу?

— Знаю.

— Прийдеш?

— Прийду.

Але Борис не йшов до Міхонського. Цей жив у гарнім домику над Сяном. Переходячи поуз того домилка, Борис нераз бачив гарне, панське урядження в уого середині і стидався йти туди. Минув тиждень. Міхонський немов і забув про Бориса, хоч три рази мав години в його клясі. Аж за четвертим разом виликав Бориса до таблиці. Живо забилось серце у хлопця, він увесь спаленів, але напружуючи усі сили духа й тіла, старався зручно вийти з лавки, стати при таблиці, взяти в праву руку крейду, а в ліву губку, словом, робити все так, як любив Міхонський. А Міхонський стояв з боку і пильно дивився на нього, не кажучи ані слова. Тільки всміхався зза своєї густої, чорної бороди; та Борис не бачив того.

— Але з нього може вийти славний хлопець! — сказав він ніби сам до себе, але так, що ціла кляса вчула; вчув і Борис. Його серце заметалося, затріпоталось якоюсь радістю; він почув сором, що не заслужив на таку добрість учителя, що не додержав даного йому слова. Міхонський подиктував йому якесь завдання. Борис написав і по короткім розмислі спокійно, не поспішаючись, за порядком узявся розвязувати його. Міхонський ходив на пальцях по клясі і любувався.

— Добре! — сказав він, коли робота була зроблена. — Добре, дуже добре. Сідай на місце!

Борис поклав крейду і губку і сів.

(Дальше буде).

НОВЕ МЕДИЧНЕ ВІДКРИТТЯ

"Дейли Експрес" звідомляє що в Мадриді (столиці Еспанії) лікар д-р Ортеґо Ґіхон винайшов спосіб, як вилічити молоді жінки, котрі мають якусь душевну хибу і як можна відмолоджувати старші жінки. Так цей доктор перевисшив би російського лікаря д-ра Воронова — який живе в Парижі — у його великих успіхах. Д-р Ґіхон оперував 18-літню дівчину. Пацієнтка фізично була вельми слаба, а її інтеліґенція майже ніяка. Д-р Ґіхон защепив їй залози 5-місячного барана. Успіх був над сподівання. Д-р Ґіхон задумує написати про цю операцію спеціяльну книжку. Там докладно опише спосіб, як можна осягнути такі успіхи. Не так давно цьому викликали велику сезацію довсіди віденського лікаря, сексуального дослiдника д-ра Штайнаха. Висліди його то овоч його довготривалої праці. Основа всіх цих дослідів є в цьому, що сексуальне життя має на кожнього чоловіка незвичайно великий вплив. Вплив цей далеко більший, як богато-богато людей уявляє собі Тзв. "пубертні" зародкові залози є основним реґулятором цілого організму. Старість, це наслідок цього, що ці залози зужиткувалися або вже більше не функціонують. Тому всі ці вчені "відмолоджують" так, що пацієнтови вкладають, або инакше сказати защеплюють ці залози. Є й инші методи, але вони не даються примінити на загал. Тут потрібні ріжні сулівя, які — на жаль — не дадуться примінити до всіх людей. Всетаки медицина стоїть сьогодня так високо, що може усунути богато сексуальних недомагань і так може сповняти своє добродійне завдання. Тут є широке поле до праці.

ЯК МИ СКЛАДАЛИ ПЕРШИЙ КАБІНЕТ ДЛЯ СКОРОПАДСЬКОГО

(Спомини учасника).

I.

До сеї пори в деяких колах нашого суспільства міцно тримається думка, що як би Українці не відмовились увійти в перший кабінет Скоропадського, то справи на Україні пійшлиб цілком иншим шляхом і не попалиб ми під власть червоної Москви. Дивна річ, але ще кілька місяців тому, коли я в останній раз був у Львові, цю саму думку висловлював мені возний одної з львівських українських установ, що прийшов допомогти перенести мої речі до трамваю. Розговорилися ми з ним про жахливий стан, в якому опинилась Велика Україна, і він з щирим жалем зазначив:

— А саміж Українці винні! Як би пішли були в міністри до Скоропадського — все булоб добре...

Отже коли і вгорі і внизу істнує досі така думка, то гадаю, що для багатьох цікавим буде вислухати зізнання в цій справі сучасника, який дуже близько стояв до неї.

Але перше ніж безпосередньо підійти до справи з урядом Скоропадського, а вважаю необхідним розповісти в коротких словах про деякі події, що попереджували переворот 29. квітня 1918 р., бо вони зясують нам і зовнішню ситуацію того часу і ту психольоґію, яка утворилася тоді в певних колах українського суспільства. Я гадаю, що без цього не можна булоб належним чином зрозуміти дальших подій.

Перш за все треба зазначити, що так званий гетьманський переворот далеко не для всіх був несподіванкою. Я, наприклад, за кілька днів знав, що має бути вчинена спроба передачі влади ґен. Скоропадському, і багатьом про це розповідав. Сам я про це дізнався від А. Ю. Ніковського, до якого, як до редактора найбільш впливової тоді української ґазети і видатного громадського діяча, часто заходили з інформаційними цілями Німці, що близько стояли до ґен. Ґренера. Це той самий Ґренер, що потім довгий час був міністром шляхів у Німеччині. Підчас окупації України Німцями він був начальником штабу фельдмаршала Айхгорна, а фактично — головою всієї справи. Фіґура дуже визначна.

Біля 20. квітня, після ганебної історії з банкиром Добрим, якого вкрала в ночі українська „охрана", та після гострих виступів у Центральній Раді з приводу наказу Айхгорна про обовязковий засів, до Ніковського зайшов німецький „комерсант" Г., що крутився біля штабу, і розповів історію, яка скидалася на байку. Україну, сказав він, в недовгому часі чекають великі зміни. Вона буде мати гетьмана. Це вирішено у Берліні та Відні, але хто саме буде гетьманом — ще невідомо. Обговорюються кандидатури Володимира Винниченка, Дмитра Дорошенка, ґен. Павла Скоропадського і І. Луценка. Цікаво знати погляди українських кол, хто з цих осіб найбільш відповідав би, при сучасних умовах, посаді гетьмана.

Ніковський відповів на це запитання в жартобливих виразах, розібравши властивости кожного з кандидатів, і Німець пішов, зазначивши, що скорійш за все гетьманом буде ґен. Скоропадський.

Цікаво додати, що саме в цей час до Київа почали зїздитися, переважно з Дону, московські офіцири. Очевидно хтось їх скликав.

А Центральна Рада тимчасом провадила свою стару, таку неприємну Німцям, політику, нічого не передбачаючи. Голова Ради М. Грушевський говорив і писав тоді у „Народній Волі", що нема на Україні такої сили, яка могла би звалити уряд. Поважну силу мають Німці, але вони підписали з урядом умову і у внутрішні українські справи втручатися не можуть. Не калустяні у них на плечах голови, щоби вони свій договір з Україною могли порушити. Це загрожувало би їм дуже важкими наслідками.

В той час, коли це говорилося і писалося, доля Центр. Ради була вже вирішена. Дня 28. квітня 1918 р., у неділю, озброєний німецький загін вскочив в будинок Центр. Ради, в брутальний спосіб перевів там ревізію та арешти серед представників уряду і революційний парламент — Українська Центральна Рада фактично був скасований. На другий день у цирку Крутикова на Миколаєвській вул. відбулася комедія обрання ген. Скоропадського на „гетьмана всея Украіни".

Новий гетьман зараз же випустив московською мовою наперед заготовлену „Грамоту ко всему украинскому народу" і в додаток до неї „Законы о временномъ государственномъ устройствѣ Украинской Державы". Ці „Закони" уявляли із себе майже буквальний передрук з основних законів самодержавної Росії.

Тогож таки дня — чи точнійше ночі — розпочалися арешти українських діячів: голови київської ґуберніяльної народньої (земської) управи С. Петлюри, міністра почт і телеграфів Г. Сидоренка, київського ґуберніяльного комісаря О. Саліковського й инш. Арешти переводилися московськими офіцирами, які ще напередодні ходили по українській столиці з рушницями та стяжками національних московських кольорів і ліквідували деякі українські установи. Саліковського вони не застали в дома і йому таким чином пощастило уникнути на цей раз увязнення, а Петлюра і Сидоренко таки посиділи...

Формувати уряд гетьман доручив відомому українському конезаводчику, полтавському дідичеві Миколі Сахно-сУстимовичеві, який назвав себе офіціяльно „Отаманом Ради міністрів" і між иншим звернувся з листом до А. В. Ніковського, пропонуючи йому приняти участь в складанню кабінету. Незалежно від того листа прибув до Ніковського, з доручення „Отамана Ради міністрів" І. Леонтович (брат відомого письменника), добрий знайомий Ніковського. На його пропозицію Ніковський відповів: „Я дуже щкодую, що доручення п. Устимовича взялися виконати Ви, шановний І. М., бо в противному разі я мав би приємність спустити післанця зі сходів".

Окрім Устимовича розмови з деякими українськими діячами (О. Я. Шульгин, С. П. Шелухин) провадив М. П. Василенко, відомий український історик, член російської партії кадетів, який ще до перевороту дав згоду його ініціяторам увійти в склад гетьманського уряду...

Ці розмови теж успіху не мали, бо й Шелухин і Шульгин визнали, що це справа не персональна і залежить не від особистого їх погляду, а від рішення партії, до якої вони належать (соціялісти-федералісти).

Не склавши кабінета, Устимович подався до димісії, і обовязки премієра часово перейшли до Василенка.

II.

Як же ставились до формування гетьманського уряду партія с.-д. і инші політичні українські уґрупування?

На це запитання я зараз дам докладну відповідь.

В самий день перевороту зібрався на надзвичайну нараду головний комітет партії с.-д., в склад якого входило біля 15 осіб. Комітет постановив негайно звернутися до всіх українських політичних партій, крім хліборобів, що вважалися учасниками перевороту, з пропозицією прислати своїх представників на спільну нараду.

Всі партії відгукнулись на це запрошення, і 30. квітня в помешканні П. І. Холодного на Бібіковському бульварі ч. 44 розпочалась ота спільна нарада під головуванням С. О. Єфремова. Крім Центр. к-ту с.-д. участь в нараді приймали від партії с.-д. В. Винниченко і В. Садовський, від с.-р. Солтан і П. Христюк: від самостійників П. Андрієвський і Макаренко (не Андрій).

Перш за все нарада вирішила, що треба вести балачки з справжніми авторами перевороту і хазяями становища — Німцями, а не з слухняним знаряддям та виконавцем їх волі Скоропадським і його оточенням. Далі нарада партій визнала необхідним зробити спробу уратування Центральної Ради шляхом певних уступок Німцям. З цього боку і члени Ц. Р. вживали до цього заходи і посилали свою делеґацію до ґен. Ґренера. Було конче необхідним відмовитись від фантастичної аґрарної реформи с.-рів („соціялізація"), замінявши її більш реальною і життєвою демократичною програмою, а по друге — доповнити склад Ц. Ради представниками тих верств населення, яких у ній не було і в першу чергу представниками земського і міського самоврядування. Рівночасно представники партій ухвалили звернути увагу Німців на те, що коли вони не підуть на сустріч українській суспільности і українському народові, то лише обтяжать те важке становище, в якому перебуває їх західний фронт, бо їм доведеться перекинути на Україну ще не один корпус.

Для розмов з Ґренером була обрана делеґація по одному представникові від кождої партії, а саме — від с.-ф. С. О. Єфремов, від с.-д. К. В. Винниченко, від с.-р. Солтан і від самостійників П. Андрієвський. До делеґації було прилучено Костя Лоського, як перекладчика.

Ґренер уважно вислухав делеґацію, але категорично заперечив продовженню діяльности Ц. Ради. Тоді саме він і сказав оте критичне zu spat, що так підійшло до нашої української вдачі. При цьому вказав Ґренер і на деякі кривди до незадоволення діяльністю Ц. Ради і між иншим розповів дійсно приголомшуючий факт. Він заявив, що наказ Айхгорна про засіви, котрий викликав такі гострі й неприязні для Німців дискусії у Ц. Раді, підтримані й міністром земельних справ М. Ковалевським, не мав того одіозного змісту, який надав йому невдалий чи може навмисно тенденційний переклад „Кіевской Мысли", а головне — наказ цей був виданий Айхгорном з відома і за згодою як самого Ковалевського, так і премієра-міністра Голубовича.

Нарешті Ґренер ще раз рішуче заявив, що не може бути вороття до старого.

— Rada war!... Вам, панове, треба йти в уряд Скоропадського. Там є вісім вакансій міністрів, — беріть їх і працюйте.

С. Єфремов зазначив, що працювати при гетьмані, який спиратиметься на самодержавні російські закони, навряд чи хто з Українців згодиться.

На це Ґренер відповів, що закони, опубліковані Скоропадським, дійсно є річ неприпустима, а оголосив він ті закони без відома окупаційної влади і тому не слід надавати їм поважного значіння.

— Конституція буде та, яку складе Herr Jefremoff, додав з приємною усмішкою німецький ґенерал.

З цим і повернулася делеґація...

Негайно нарада відновилась. Що робить?... Чи вже іти у співробітники до російського ґенерала, що в такий ганебний спосіб захопив владу і так паскудно розпочав її виявляти?...

Тут цілком несподівано рішуче слово сказав Винниченко.

— Панове! Нічого не поробиш: маємо гетьмана. Для нас не в гетьмані справа, а в Україні. Коли є можливість працювати — треба ту можливість використати. Ви ос-ефи мусите скласти кабінет. Само собою зрозуміло, що а й мої товариші в той кабінет увійти не можемо, але ми можемо вас запевнити, що з боку с.-д. ви не зустрінете перешкод у своїй праці. Ми залишимось доброзичливою до вас опозицією.

Ця заява незвичайно полегшила дальшу дискусію. Нарада приступила до складання лісти міністрів і через якийсь час ця ліста була готова, так само як і „конституція пана Єфремова", яка охоплювала два головні пакти: 1) негайне переведення демократичної аґрарної реформи і 2) як найскорше скликання сойму, котрий мав би обрати і гетьмана. Останній сполучав би в своїй особі обовязки президента республики і вожда армії. До скликання сойму гетьманом залишається Скоропадський.

Незвичайно затяглася справа з питанням про премєр-міністра. По умовах моменту Ніковський був найбільш відповідним кандидатом, але він не давав своєї згоди, не вважаючи на всі уговори й доводи. Ніковський категорично відмовився і взагалі увійти в склад уряду. Кінець-кінцем енерґійно насів на нього Винниченко, але й його наступ не дав успіху, і я добре памятаю, як заговорився Винниченко і з обуренням кинув у бік Ніковського:

— Який ви патріот! Для вас ваша паршива „Рада" дорожча за Україну!...

Ніковський на диво спокійно вислухав цей докір і відповів:

— І всеж таки в уряд я не піду...

Винниченко раптом підвівся і звернувшись до присутніх, крикнув:

— Панове! Ніковський мусить іти в міністри до гетьмана, і я покажу йому дорогу. Я вихожу з партії с.-д. і беру теку в гетьманськім кабінеті!... Натурально, що я не можу бути міністром внутрішніх справ, та й ті пани на це не погодились би, але видумайте для мене якийсь фах — ну, прикладом, мистецтва чи що...

І звернувшися до Ніковського, Винниченко з надсадою запитав:

— Ну, що — тепер підете?

Всі ми були незвичайно схвильовані і як один звернули очі на Ніковського.

Він так само спокійно, як і раніш, відповів:

— Ні, не піду...

Винниченко весь спалахнув, зробив крок у бік Ніковського, кинув об землю свій капелюх, потім підняв його і з лайкою покинув нараду.

Всім стало важко на душі і всі симпатії, треба правду сказати, були в цей момент на боці Винниченка...

Колиб він не вернувся, то з нашої наради напевно нічогоб не вийшло. Очевидно, він сам це зрозумів, бо через короткий час двері відчинились і Винниченко сердито увійшов у кімнату ipройшов до свого місця.

Врешті просили сенатора Шелухина взяти на себе премієрство, і він погодився. Ліста кабінету була готова і делеґація знов поїхала до Ґренера. Наскільки памятаю, в складі тогож кабінету, який ми склали, були такі особи: С. Шелухин — премієр, О. Шульгин — міністр закордонних справ, О. Саліковський — міністр внутрішніх справ, К. Мацієвич — міністр хліборобства, П. Андрієвський — міністр юстиції, О. Лотоцький — міністр ісповідань, ген. Греков — військовий, М. Корчинський — державний секретар, А. Ржепецький — міністр фінансів, Ю. Соколовський — міністр продовольчих справ, В. Бутенко — міністр шляхів, С. Гутник — міністр торгу й промисловости, др. В. Любинський — міністр народного здоровя, проф. політехніки Ю. Вагнер — міністр праці, Г. Афанасєв — державний контрольор.

Я не можу рішучо поручитися, що наведена мною ліста міністрів абсолютно відповідає тій, яка була складена нарадою представників політичних партій 30. квітня — 1. травня 1918 р. Я пишу виключно з памяти і можливо, що вона мені зрадила відносно одної-двох осіб. Я зазначу тут лише те, що в наш список ми внесли, згідно з тим, що сказав Ґренер, лише 8 своїх кандидатів. Решта, а саме: Ржепецький, Василенко, Соколовський, Ґутник, Любинський, Ваґнер і Афанасєв були вже запрошені самим Скоропадським.

Коли на другий день наша делеґація в тім самім складі, що і в перший раз, прибула до ґен. Ґренера, то виявилось, що хтось добре за цей короткий час попрацював біля нього. Ґренер вже не виявив жадної цікавости до конституційних питань, а відносно міністерських тек заявив, що вільними залишилося лише чотири... Їх він і пропонував нам взяти.

Цілком зрозуміло, в якім настрої вернулись назад наші делеґати.

Нарада вирішила, що брати чотири теки з 15-ти, та до тогож другорядні, це значить давати український „штамп" на чужу справу і приймати на себе відповідальність перед народом за те, що будуть творити люде, які засадничо ворожі були до ідеї української державної самостійности.

І ми відмовилися від дальших пертрактацій з Ґренером, але після того ми не забороняли і не відмовлялися від співробітництва з урядом Скоропадського. Навпаки було висловлено і на нараді і в постановах окремих партій, що Українці не повинні ухилятися від урядової служби на ділових і технічних посадах, починаючи з товаришів міністра.

Дальші наради представників партій у зазначеному вище складі припинилося, але замісць них був орґанізований Ц. У. П. (центр українських партій), як постійна установа. Через деякий час він поширився і перетворився в Український Національний Союз, що в кінці тогож року відограв таку поважну ролю в боротьбі з Скоропадським, який проголосив федерацію з Москвою.

З можливою для сучасника і учасника подій обєктивністю я розповів, як ми складали уряд для Скоропадського. Инші сучасники може внесуть деякі доповнення та поправки в цей виклад; щож торкається тих докорів на нашу адресу, які я навів у початку цих моїх спогадів, то хай вже самі читачі виносять свій присуд у цій справі.

Ол. Саліковський.

(Діло).

ДОБРИЙ ЗІР І СЛУХ

Більше як сто літ тому назад запримітив учений Калінс, що австралійські мурини мають богато гострiщий зір і богато ніжніщий слух як Европейці. Таке саме сконтантував і світовий подорожник, природник Палляс у Калмиків. Вони по запаху можуть пізнати, де е лисиця чи инші звірята. Тасманці, котрих останні потомки вже сьогодні вимерли — по словам "Реві Мондіяль" — мали такий ніжний слух і нюх, що могли пізнати, де є жерело води й її стан. Про звірят знаємо всі, який у них ніжний слух. Згадати нюх пса, око сокола, сприт і хитрість лиса. Індіянський орел бачить стерво більше як на два кільометри далеко, кинене в рові глибокому два метри. Одна порода мухи (калліфора вомітовія) знає докладно, коли де згинула якась звірина й сідає на неї. Вона розпізнає звірину, котра впала в непритомність, від цієї яку ранив ловець, і від цієї котра вже згинула.